



Люсі Мод
Монтгомері
Енн
із Зелених Дахів

Харків
«ФОЛІО»
2025



I

Сюрприз для пані Рейчел Лінд



Будинок пані Рейчел Лінд стояв поблизу широкої дороги, що вела до Ейвонлі, а згодом пірнала в невелику долину, облямовану з обох боків заростями вільхи й папоротей. Там її перетинав струмок, що мав початок далеко в лісах, які оточували старий двір Катбертів.

Спочатку він свавільно стрибав каскадами й розливався невеличкими ставочками-калюжами, та коли добирався до Долини Лінд, стишувався до легкого дзюркотіння. Річ у тім, що навіть струмок не наважувався протікати повз будинок пані Рейчел Лінд без належної тактовності. Він, ймовірно, розумів, що пані Рейчел, сидючи біля вікна, карбує в пам'яті кожну деталь, будь-які переміщення включно зі струмком і невгамовними дітьми. Ба більше: якщо вона помітить що-небудь дивне або недоречне, то не заспокоїться, поки не дізнається, з якого дива коїться таке неподобство.

Багато жителів Ейвонлі та інших населених пунктів, що поблизу цього маленького містечка, полюбляють сунути носа в чужий город, геть-чисто занехавши власний. Та це не про пані Рейчел Лінд, яка хоч і переймається справами ближніх, проте й про свої добре дбає. Вона вправна господиня — будинок охайний хоч каші кинь. А майстриня яка! Та ще й залюбки передає своє вміння іншим — коли зорганізувала гурток

рукоділья від, дівчаток відбою не було. Не обходяться без неї й заняття недільної школи, а робота благодійної організації при місцевій церкві та товариства підтримки місіонерів то й взагалі на ній тримається.

Та попри, здавалося б, неймовірну зайнятість у Рейчел Лінд цілком вистачало часу, щоб, зручно влаштувавшись біля вікна на кухні, довгими годинами плести товсті бавовняні ковдри й разом спостерігати за дорогою, яка спочатку повертала в долину, а потім виляса вгору крутим пагорбом. Ковдр уже шістнадцять — із шанобливим трепетом у голосі повідомляли одна одній ейвонлівські господині.

Слід зазначити, що містечко розкинулося на маленькому півострові трикутної форми, оточеному з двох боків водою, який упирався в затоку Святого Лаврентія. Тож всякий, хто прямував до Ейвонлі або виїжджав з нього, не міг оминати ні цієї дороги, ні пильного погляду пані Рейчел.

Одного погожого червневого ранку вона так само сиділа за плетивом на своєму звичному місці. Тепле, яскраве сонце заглядало у вікно. Сад на схилі пагорба за будинком уже вбрався в чудову весільну сукню, щедро оздоблену блідо-рожевими суцвіттями, над якими дзижчали міриади бджіл. Томас Лінд — скромний трудяга, якого всі в Ейвонлі називали не інакше як «чоловік пані Рейчел Лінд», — сіяв пізню ріпу за хлівом. Те саме мав робити й Метью Катберт на полі біля струмка, що протікав неподалік його садиби Зелені Дахи.

Пані Рейчел знала це напевно, бо чула їхню розмову з Пітером Морисоном у магазині Вільяма Блера в Кармоді. Звісно, про ріпу запитав Пітер, бо Метью Катберт не з тих, хто раптом почне патякати про свої плани.

І ось він, Метью Катберт, о пів на четверту, в будній день, не поспішаючи, прямує дорогою через долину. Ой лишенько: та на ньому найкращий костюм і біла сорочка! Так він вбирається тільки тоді, коли виїжджає з Ейвонлі. До того ж у кабриолет,

яким користується зрідка, запряжено гніду кобилу. Отже, шлях дальній. Куди? Навіщо?!

Якби це був якийсь інший чоловік в Ейвонлі, пані Рейчел знадобилася б хвилина на роздуми, щоб дати відповідь на обидва ці запитання. Але Метью так рідко виїжджав з дому, що тільки щось дуже нагальне й незвичайне могло змусити його залишити ферму. Він був напрочуд боязкою людиною, й розмовляти з незнайомцями було для нього важким випробуванням. Тож тільки зрідка ейвонлівці бачили Метью і в білій сорочці, і в кабріолеті. Уся принадність безтурботного вечора для пані Рейчел пропала, адже вона так і не дійшла якогось висновку.

— Доведеться йти до Зелених Дахів і все з'ясувати в Маріллі, — врешті-решт вирішила жінка. — Як таке могло статися, адже він ніколи не їздить до міста в цю пору року та ніколи не їздить у гості. Якби йому забракло насіння ріпи, то він не став би так виряджатися й сідати в кабріолет. Також навряд, щоб він прямував за лікарем, бо їхав надто повільно. Однак, поза сумнівом, щось сталося від учорашнього вечора. І це «щось» змусило його виїхати з дому. Ну й запитаннячко, треба визнати! Я не заспокоюся, поки не дізнаюся, що змусило Метью Катберта виїхати сьогодні з Ейвонлі!

Тож одразу після чаю пані Рейчел попрямувала до Зелених Дахів. Від Долини Лінд до просторого будинку посеред саду, де жили Катберти, було всього чверть милі великою дорогою, але значно довшою була стежка, що вела до ґанку. Боязкий і мовчазний батько Метью, в якого і вдався син, поставив дім якомога далі від сусідів — на віддаленому краю розчищеної ділянки, яка підступала до самісінького лісу. Тож Зелені Дахи були ледь видимі з дороги, вздовж якої дружно розташувалися всі садиби Ейвонлі. Пані Рейчел ніяк не могла примиритися з таким вибором Катбертів.

— Це так, просто дах над головою, скажу я вам, — розмірковувала вона вголос, крокуючи порослою травою й обсадженою

кущами шипшини стежкою. — Тож чого дивуватися, що Метью та Марілла не такі як всі, адже живуть відлюдьками. Звичайно, якщо дерева вважати товариством, то їх тут, слава Богу, вистачає. Але все-таки, гадаю, краще дивитися на людей. Хоч насправду вони, здається, всім задоволені. Чи просто звикли до такого життя? Власне, до всього звикаєш, як сказав ірландець, засуджений до повішання.

З цими словами пані Рейчел ступила зі стежки на старанно підметений задній двір Зелених Дахів, з одного боку якого височіли старі верби, а з другого — рівні пірамідальні тополі. Проте ані найменшої палички чи камінчика на подвір'ї не було видно — від пані Рейчел таке не приховати. У глибині душі вона була впевнена, що Марілла Катберт прибирає тут так само часто й ретельно, як і в будинку. Можна було б обідати прямо на землі, не побоюючись проковтнути навіть грудочку бруду.

Пані Рейчел енергійно затарабанила у двері й одразу почула у відповідь: «Увійдіть!» Кухня в Зелених Дахах була просторою й затишною... або радше була б затишною, якби не зразкова, ба більше: сліпуча чистота. Цим вона нагадувала вітальню, в якій ніхто ніколи не буває.

Вікна в кухні дивилися на схід і на захід. Із західного, що виходило на задній двір, лилося м'яке червнєве сонце. Східне ж ледь показувало вишневе білопіння саду й струнки берізки, що злегка погойдувалися біля струмка, бо його поволі мережив кучерявий плющ. Саме тут зазвичай сиділа Марілла Катберт, якщо вирішувала відпочити, недовірливо поглядаючи на сонце. Світило видавалося їй занадто веселим і легковажним для світу, який належало сприймати з усією серйозністю. Тут сиділа вона й зараз — з плетивом у руках. Стіл позаду неї був накритий до вечері.

Пані Рейчел ще не встигла як слід причинити двері, а вже помітила всі наїдки на ньому. Та насамперед їй впали в око три тарілки, наче Марілла чекала, що хтось приїде до чаю разом із

Метью. Проте посуд був звичайний, не святковий, у креманці — тільки яблучне повидло, а на блюді — один вид печива, тож очікуваний гість навряд чи був дуже важливою персоною. Тоді що означали біла сорочка та гніда кобила? Пані Рейчел зовсім розгубилася, не маючи сил розгадати дивовижну таємницю, яка так несподівано огорнула зазвичай тихі й позбавлені таємничості Зелені Дахи.

— Добрий вечір, Рейчел, — сказала Марілла жваво. — Чудова погода, правда? Сідай, будь ласка. Як там всі ваші поживають?

Щось таке, що за браком іншого визначення можна назвати дружбою, завжди існувало між Маріллою Катберт і пані Рейчел, всупереч — або, можливо, саме завдяки — несхожості їхніх натур.

Марілла була високою аж надто худорлявою жінкою — її стан, здавалося, складався з одних кутів, без жодних заокруглень. У темному волоссі, скрученому в маленький вузол на потилиці, що тримався купи завдяки двом металевим шпилькам, виднілося кілька сивих пасом. Вона справляла враження жінки, яка за будь-який обставин не поступилася б чистим сумлінням. Власне, такою вона й була. Хоч інколи на її обличчі з'являвся вираз, який недвозначно натякав на вроджене почуття гумору.

— У нас усі здорові, — сказала пані Рейчел. — Натомість мене стривожило, чи, бува, у вас хтось не захворів, коли побачила Метью в кабріолеті. Одразу подумалося, чи не поїхав він за лікарем.

Губи Марілли ледь здригнулися в усмішці: вона знала, що випробування білою сорочкою Метью, кабріолетом і гнідою кобилою буде непосильним для сусідки, тож цей візит не став для неї несподіваним.

— О ні, я цілком здорова, хоч учора в мене дуже боліла голова, — сказала вона. — Метью поїхав на станцію в Брайт Ривер. Ми беремо на виховання хлопчика із сиротинця в Новій Шотландії. Він приїжджає сьогодні вечірнім поїздом.

Якби Марілла сказала, що Метью поїхав на станцію, щоб забрати кенгуру, надісланого з Австралії, це приголомшило б пані Рейчел значно менше. А тут вона оніміла на цілих п'ять секунд, підозріло дивлячись на Маріллу, чи, бува, не захотіла та пожартувати над нею. Пані Рейчел була готова припустити навіть таке.

— Ти це серйозно, Марілло? — запитала вона, коли мова повернулася до неї.

— Так, звичайно, — спокійно відповіла жінка, ніби брати хлопчиків з притулку в Новій Шотландії було щось на кшталт весняних робіт на будь-якій порядній фермі в Ейвонлі, а не нечуваним досі нововведенням.

Пані Рейчел відчула, що зовсім втратила душевну рівновагу. Думки її склалися з одних вигуків. Хлопчик! Марілла і Метью Катберти беруть на виховання хлопчика! З сирітського притулку! Та це ж кінець світу! Після такого її вже ніщо не здивує! Ніщо!

— Та як вам таке могло спасти на думку? — запитала вона, а радше висловила несхвалення, що це рішення не погодили з нею.

— О, ми думали про це досить довго, точніше, всю зиму, — здалеку почала Марілла. — Пані Александер Спенсер була в нас перед Різдом і сказала, що навесні збирається взяти на виховання маленьку дівчинку з притулку в Хоуптоні. Там, у Хоуптоні, живе її кузина. Пані Спенсер відвідувала її й дізналася все про цей притулок. Тож відтоді ми з Метью весь час поверталися до цієї теми в розмовах. Нарешті вирішили, що візьмемо хлопчика.

Ти знаєш, Рейчел, Метью вже за шістдесят. Він не такий бадьорий, як раніше, інколи скаржиться на біль у серці. І не мені тобі розказувати, як важко зараз найняти кого-небудь, щоб допомагав на фермі. Тут немає нікого, крім цих дурних французьких підлітків. Тільки якогось із них приставиш до справи

й чогось навчиш, як він тікає на завод, де консервують омарів, або в Сполучені Штати. Спочатку Метью пропонував взяти хлопчика з Англії. Але я твердо сказала «ні». «Може, вони й непогані, я нічого проти них не маю. Проте не хочу мати справу з лондонськими вуличними хлопчиськами. Нехай він буде хоча б тутешній. Звичайно, ризик буде, кого б ми не взяли. Проте спатиму я спокійніше, якщо ми візьмемо канадську дитину».

Тож кінець кінцем ми вирішили просити пані Спенсер привезти для нас хлопчика, коли вона їхатиме за дівчинкою. А минулого тижня дізналися, що вона незабаром вирушить, і через родину Роберта Спенсера в Кармоді передали їй, що це має бути кмітливий симпатичний хлопчик років десяти-одинадцяти. Це справді найкращий вік — дитина вже досить доросла, щоб допомагати по господарству, й одночасно її ще можна правильно виховати. У нас він житиме, як у Бога за пазухою та ще й здобуде освіту. Сьогодні листоноша приніс телеграму від пані Александер Спенсер, у якій сказано, що вони приїдуть поїздом о п'ятій тридцять. Метью поїхав на станцію в Брайт Ривер зустріти хлопчика, а пані Спенсер, звісно, поїде далі до Вайт Сендс.

Пані Рейчел пишалася тим, що завжди висловлювала свою думку без будь-яких застережень. До цього вона й приступила тепер, вже визначивши своє ставлення до цієї приголомшливої новини.

— Ну, Марілло, я прямо тобі викладу, що думаю. Ви вчинили жахливу дурість! Це ризик, скажу я вам. Ви не розумієте, що робите! Берете чужу дитину, не знаючи нічого ні про її характер, ні про її батьків, ні про те, ким ця дитина може вирости. Ось, тільки минулого тижня я читала в газеті, як один фермер з дружиною з наших же місць взяли хлопчика із сирітського притулку, а він взяв та й підпалив вночі їхній будинок — навмисне, Марілло, і вони мало не згоріли живцем. Знаю ще один випадок, коли усиновлений хлопчик висмок-

тував сирі яйця, а названі батьки не могли відучити його від цього. Якби ви запитали моєї поради в цій справі — чого ви не зробили, Марілло, я сказала б: заради всього святого, викиньте це з голови! Ось так!

Це запізниле застереження, здавалося, не образило й не стривожило Марілло, спиці так і літали в її руках.

— Не сперечаюся, бо в тому, що ти кажеш, Рейчел, багато правди. У мене теж є сумніви. Але Метью так захопився цією ідеєю... Я зрозуміла це, тому й поступилася. Він так рідко чогось хоче, що мій обов'язок — поступитися. А що стосується ризику, то він є майже у всякій справі. Якщо вже на те пішло, то і з рідних дітей невідомо що виросте. А Нова Шотландія — це зовсім близько від нашого острова. Інша справа, якби ми брали дитину з Англії або Сполучених Штатів. Канадська дитина не може дуже сильно відрізнятися від нас.

— Ну, сподіваюся, все буде добре, — сказала пані Рейчел тоном, який свідчив, що вона сильно в цьому сумнівається. — Тільки не кажи потім, що я тебе не попереджала, якщо він спалить Зелені Дахи або насипле стрихніну в колодязь. Я чула, таке трапилося в Нью-Брансвіку, де прийомна дитина зробила це, а вся сім'я помирала в страшних муках. Тільки тоді це була дівчинка.

— Ми беремо не дівчинку, — сказала Марілло, ніби отруєння колодязів було чисто жіночою спеціалізацією й не слід було очікувати такого від хлопчика. — Мені б ніколи не спало на думку взяти на виховання дівчинку. Дуже дивуюся, чому пані Александер Спенсер це робить. Утім, вона усиновила б весь сирітський притулок, якби тільки таке спало їй на думку.

Пані Рейчел охоче б дочекалася повернення Метью, проте не хотіла гаяти добрих дві години, які можна було провести з більшою користю. Наприклад, пройти далі по дорозі до будинку, де жила сім'я Роберта Белла, й повідомити їм новину. Її, поза сумнівом, сприймуть, як сенсацію, а пані Рейчел дуже

любила сенсації. Тому вона пішла, а Марілла своєю чергою зітхнула з полегшенням, бо відчула, що її власні сумніви й страхи оживають під впливом похмурих прогнозів пані Рейчел.

— Ну й ну, чи чувано таке! — вигукнула пані Рейчел, вивабившись на стежку. — Прямо як уві сні! Шкода мені цього бідного хлопчика. Метью й Марілла нічого не знають про дітей, тож запрагнуть, щоб він був розумніший і вихованіший за його власного дідуся, якщо, звичайно, в нього взагалі був дідусь. Дивно навіть уявити, що в Зелених Дахах з'явиться дитина. Там ніколи й нога дитяча не ступала, бо Метью й Марілла були вже дорослими, коли їхній батько будував цей будинок... Втім, хтозна, чи були вони взагалі коли-небудь дітьми. Дивлячись на них, в це важко повірити. Не хотіла б я опинитися на місці цього сироти. Боже мій, шкода мені його, скажу я вам!

Цей трагічний монолог пані Рейчел проказала кушам шипшини. Та якби вона могла бачити сиротину, що саме зараз терпляче чекала Метью на станції, її жалість була б ще сильнішою й глибшою.



Зміст



I. Сюрприз для пані Рейчел Лінд	5
II. Сюрприз для Метью Катберта	14
III. Сюрприз для Марілли Катберт	29
IV. Ранок у Зелених Дахах	36
V. Історія Енн	43
VI. Рішення Марілли	49
VII. Молитва Енн	55
VIII. Виховання Енн	59
IX. Обурення пані Рейчел Лінд	68
X. Вибачення Енн	76
XI. Враження Енн від недільної школи	84
XII. Урочиста клятва	90
XIII. Захоплення від очікування	97
XIV. Сповідь Енн	103
XV. Буря в шкільному чайнику	113
XVI. Трагічні наслідки чаювання	129

XVII. Новий інтерес у житті	141
XVIII. Допомога від Енн	148
XIX. Концерт, катастрофа й вибачення	158
XX. Помилка гарної уяви	171
XXI. Нове віяння в кулінарному мистецтві.	178
XXII. Запрошення на чай для Енн	189
XXIII. Жертва на вівтарі честі.	194
XXIV. Концерт від панни Стейсі та її учнів.	202
XXV. Метью наполягає на буфах	207
XXVI. Створення літературного клубу	218
XXVII. Ловлення вітру	227
XXVIII. Нещаслива лілейна діва	235
XXIX. Епоха в житті Енн	244
XXX. Підготовчий клас.	254
XXXI. Там, де струмок зустрічається з річкою	266
XXXII. Список майбутніх семінарствів	273
XXXIII. Концерт у готелі	282
XXXIV. Королівські дівчата	293
XXXV. Семінарська зима	301
XXXVI. Слава та мрії.	307
XXXVII. Жнець на ім'я Смерть	314
XXXVIII. Поворот на дорозі	321